

SPIS TREŚCI

SOLILOKWIA

Księga pierwsza

Wstęp	13
Modlitwa Augustyna	14
„Chcę poznać Boga i duszę”	19
Poznanie Boga powinno być pewne	20
Jaka wiedza o Bogu jest pewna	22
Wewnętrzne zmysły, przy których pomocy dusza pojmuję Boga	26
Czy wiara, nadzieja i miłość potrzebne są duszy oglądającej Boga	28
Czego winna się wystrzegać dusza dążąca do poznania Boga	29
Miłość własna	30
Przywiązanie do rzeczy zewnętrznych i materialnych	31
O zewnętrzne dobra nie należy się ubiegać, ale można je przyjmować, nie dla nich samych jednak, ale dla dobra prawdziwego, jeżeli do niego wiodą	33
Każdego dobra należy pragnąć tylko wówczas, kiedy prowadzi nas ono do dobra najwyższego; zła każdego – lękać się tylko wówczas, kiedy od niego odwodzi	35
W jaki sposób stopniowo zdobywamy mądrość. Prawdziwa miłość	37
Potrzeba wyrzeczeń	39
Konkluzja księgi pierwszej. Poznanie prawdy prowadzi do poznania Boga i duszy	42

Księga druga

Nieśmiertelność człowieka	46
Prawda jest wieczna	48

Spis treści

Istnienie błędu dowodzi pośrednio nieśmiertelności duszy	49
Zastrzeżenia Augustyna. Czy wieczność prawdy lub błędu rzeczywiście dowodzi nieśmiertelności duszy	52
Próba definicji prawdy i fałszu	54
Skąd pochodzi fałsz	56
O prawdziwości i podobieństwie do prawdy. Wyjaśnienie tytułu „Solilokwia”	60
Źródło prawdziwości i źródło fałszu	62
Definicja fałszu. Nieprawda, kłamstwo i zmyślanie	63
Fałsz i fikcje literackie	65
Prawda w nauce. Baśń. Gramatyka	67
Sposoby współlistnienia jednych rzeczy w drugich	71
Dowód nieśmiertelności duszy	72
Rozważanie wniosku wyprowadzonego w poprzednim rozdziale	74
Natura prawdy i błędu	76
Czy istnieje jakaś rzecz całkowicie prawdziwa lub całkowicie nieprawdziwa	80
Czy ciała istnieją prawdziwie	82
Nieśmiertelność prawdy dowodzi nieśmiertelności duszy	84
Różnica między pojęciem a wyobrażeniem	85
Zapowiedź rozważań o nieśmiertelności duszy	88

O NIEŚMIERTELNOŚCI DUSZY

Dusza jest nieśmiertelna jako podmiot umiejętności, która trwa wiecznie	93
Analiza zmian duszy. Dusza jako żywa substancja nie zostaje unicestwiona przez zmiany, których doznaje	95
Pojęcia sztuki i liczb, które są niezmiennie, tkwią w duszy	97
Dusza nie traci swej natury wskutek zmian w niej zachodzących	99
Rozum, który jest niezmienny, nie może oddzielić się od duszy	101
Dusza nie ginie z powodu szkody, którą ponosi w swej substancji	103
Ciału nie można odebrać tego, że jest ciałem, a duszy tego, że jest duszą	104
Dusza jest życiem, a więc nie może stracić życia	107
Dusza nie jest związkiem elementów ciała	107
Dusza nie ginie przez fałsz przeciwny prawdzie, choć prawda jest przyczyną duszy	109

Spis treści

Prawda, dzięki której dusza jest tym, czym jest, nie ma przeciwieństwa na miarę swego bytowania	110
Dusza nie zamienia się w ciało	111
Siły duszy nie zmniejsza sen ani inne tego rodzaju doznanie ciała	113
Dusza rozumna nie zmienia się w nierozumną. Cała dusza jest w całym ciele i w poszczególnych częściach	115

O WIELKOŚCI DUSZY

Wstęp

Dusza jest stworzona przez Boga i jest do Niego podobna	121
---	-----

I. Dusza nie posiada wielkości przestrzennej

Właściwe znaczenie słowa „wielkość” w odniesieniu do duszy. Jak wielka jest dusza	124
Dusza nie jest nicością, chociaż nie posiada własności przestrzennych	125
Pamięć przechowująca w sobie niematerialne obrazy przedmiotów świadczy o niematerialności duszy	129
Analiza pojęcia długości; określenie linii i figury	132
Drogi poznania prawdy: wiara i rozum	133
Właściwości figur geometrycznych: trójkąta, kwadratu, rombu i koła. Warunkiem doskonałości figury jest harmonia w układzie jej elementów. Najdoskonalszą figurą jest koło	135
Analiza pojęcia długości, szerokości i głębokości; określenie znaku i punktu	140
Punkt, długość, szerokość i głębokość, jako przedmioty ujmowane jedynie myślą, są niematerialne; dusza, która je poznaje, nie może być materialna; definicja duszy	145
Niematerialna dusza nie posiada wielkości przestrzennej. Wielkość duszy nie należy do porządku cielesnego	146
Znaczenie dotychczasowych rozważań geometrycznych: nauki matematyczne wysubtelniają zdolność rozumowania i dostarczają niewzruszonych i pewnych dowodów	149

Spis treści

II. Rozwój duszy a wzrost ciała

Czy dusza rośnie wraz ze wzrostem ciała. Czy posiada wielkość przestrzenną dlatego, że przebywa w całym ciele	150
Dusza nie rośnie tak jak ciało, lecz rozwija się, zdobywając cnotę	151
Dusza nie wzrasta z biegiem czasu	153
Zdolność mówienia, rozwijająca się z wiekiem, nie świadczy o powiększaniu się duszy	155
Określenia „wzrost duszy” możemy używać tylko przenośnie	159
Rozwój sił fizycznych związany ze wzrostem ciała nie dowodzi wzrastania duszy wraz z ciałem	161
Siła fizyczna jest zależna od ciężaru ciała, działania mięśni i woli; wola jest wyłącznie władzą duchową, ale wzrost sił nie jest spowodowany wzrostem duszy	163

III. Dusza nie jest ograniczona wymiarami ciała

Teoria wrażenia zmysłowego	167
Wrażenia zmysłowe a poznanie umysłowe. Dwa rodzaje doznań cielesnych	172
Warunki poprawności definicji. Określenie wrażenia zmysłowego jako doznania ciała bezpośrednio uświadomionego przez duszę	176
Rozum a wiedza	180
Rozum a rozumowanie	182
Zwierzęta posiadają zdolność odczuwania wrażeń, nie mają jednak wiedzy	185
Wrażenia zmysłowe a wiedza	186
Różnica między „uświadamiać sobie” a „wiedzieć”	189
Dusza nie jest ograniczona wymiarami ciała	190
Dusza nie ulega podziałowi wtedy, gdy następuje podział ciała, nie posiada bowiem rozciągłości ani w przestrzeni, ani w czasie	192

IV. Rozwój duszy

Drogi do osiągnięcia najwyższego celu. Siedem stopni wielkości duszy. Stopień pierwszy: ożywianie ciała	201
Stopień drugi: życie zmysłowe	202
Stopień trzeci: sztuka i wiedza	203
Stopień czwarty: wewnętrzne oczyszczenie i oderwanie od dóbr zmysłowych	204

Spis treści

Stopień piąty: doskonała czystość	205
Stopień szósty: poznanie najwyższej Prawdy	206
Stopień siódmy: posiadanie najwyższego Dobra	207
Obowiązki duszy wobec Stwórcy i wobec innych dusz	209
Prawdziwa religia łączy duszę z Bogiem, umożliwia jej poznanie praw Bożych i zrozumienie własnej natury	212

PRZYPISY

Solilokwia	215
O nieśmiertelności duszy	217
O wielkości duszy	220